

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้ก่อตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (STOCK EXCHANGE OF THAILAND) เมื่อปี พ.ศ. 2518 เพื่อเป็นแหล่งกลางในการระดมทุนของภาคธุรกิจเอกชนที่ต้องการเงินทุนในการขยายกิจการและมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ตลาดหลักทรัพย์ได้เปิดให้มีการซื้อขายครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2518 มีมูลค่าการซื้อขาย 3.3 ล้านบาท ดัชนีตลาดหลักทรัพย์อยู่ที่ระดับ 100 ต่อมาได้รับความสนใจจากเจ้าของกิจการเพิ่มขึ้น มีธุรกิจประเภทต่าง ๆ ได้ทยอยเข้ามาจดทะเบียนเป็นสมาชิกตลาดหลักทรัพย์เพื่อระดมทุนถึงกว่า 200 หลักทรัพย์ มีบริษัทที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ (Broker) จำนวน 40 กว่าบริษัท และมีประชาชนที่สนใจลงทุนในหลักทรัพย์โดยเป็นสมาชิกของบริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ประมาณ 700,000 คน ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ได้เพิ่มขึ้นถึง 1,789.16 จุด มูลค่าการซื้อขาย 8,923.70 ล้านบาท ในวันที่ 5 มกราคม 2537 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2537) ต่อมามูลค่าการซื้อขายได้ลดลงเรื่อยมาจนมาอยู่ที่ระดับ 400 กว่าจุด มูลค่าการซื้อขายกว่า 2,000 ล้านบาท (วันที่ 23 เมษายน 2541)

จะเห็นได้ว่าการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มีประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก หลักทรัพย์และเงินทุนที่หมุนเวียนในตลาดหลักทรัพย์ก็มีเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน การเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาหลักทรัพย์ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการ (demand) และการสนองตอบ (supply) ของประชาชน ทำให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักทรัพย์มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

การตัดสินใจของนักลงทุนแต่ละครั้งจึงหมายถึงกำไรหรือขาดทุนที่จะเกิดขึ้นได้ทันที ดังนั้นนักลงทุนจึงต้องหาวิธีการที่จะทำให้การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักทรัพย์ได้กำไรหรือขาดทุนให้น้อยที่สุด วิธีการอันหนึ่งที่จะทำให้การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักทรัพย์เป็นไปตามที่นักลงทุนปรารถนาก็คือ การแสวงหาข้อมูล ข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจนั่นเอง

การที่ข้อมูล ข่าวสารมีความสำคัญต่อนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ก็เพราะว่าข้อมูล ข่าวสารจะเป็นตัวช่วยบอกสถานการณ์ของหลักทรัพย์ในขณะนั้นและยังช่วยบอกทิศทางหรือแนวโน้มของการเคลื่อนไหวของตลาดหลักทรัพย์ได้ด้วยแต่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักทรัพย์ก็มีเป็นจำนวนมากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวหลักทรัพย์ข่าวสารที่เป็นทางการและข่าวสารที่ไม่เป็นทางการ(ข่าวลือ) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งแหล่งที่ให้ข้อมูล ข่าวสารก็มีหลายแหล่ง อาทิเช่น โทรทัศน์ วิทยุ เพื่อนนักลงทุน หนังสือพิมพ์และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการลงทุนและการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร เนื่องจากการตัดสินใจเป็นหัวใจของการปฏิบัติการทุก ๆ เรื่อง อาทิเช่น การเลือกหลักทรัพย์ การกำหนดวงเงินลงทุน การกำหนดราคาซื้อหรือขาย และที่สำคัญคือการใช้ข้อมูล ข่าวสารและแหล่งที่จะให้ข้อมูล ข่าวสารยังไม่มี ความเข้าใจจริงว่านักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ใช้ข้อมูล ข่าวสารในลักษณะใด

การตัดสินใจที่จะใช้ข้อมูลข่าวสารของนักลงทุนในลักษณะใดนั้นถึงแม้ว่าจะมีทฤษฎี การซื้อขายหลักทรัพย์อุปกรณ์เครื่องมือเทคนิคและหลักการตัดสินใจโดยทั่วไปแล้วแต่แท้ที่จริงแล้วตัวบุคคลต่างหากที่จะเป็นผู้ทำการตัดสินใจและการตัดสินใจของตัวบุคคลยังขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความเชื่อ เซวปัญญาและลางสังหรณ์(hunch) ที่เรียกว่าประสาทที่ 6 ก็เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจของนักลงทุนตลอดเวลา

การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่างๆหมายถึงการเลือกทางเลือกทางใดทางหนึ่งขึ้นมาั่นเอง ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวนี้ (พฤติกรรมศาสตร์ตัดสินใจ , วุฒิชัย จ้างงค์, 2528) จะต้องมีการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารเพื่อทราบสภาวะการณ์ต่าง ๆ มีการวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติได้และคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง

สำหรับการตัดสินใจลงทุนซื้อหลักทรัพย์นั้น เป็นการตัดสินใจที่มีความซับซ้อน เนื่องจากมีหุ้นซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวให้เลือกจำนวนมากนอกจากนั้นยังเป็นการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์เสี่ยงกล่าวคือปัจจัยที่มีผลต่อการขึ้นลงของหลักทรัพย์มีมากและมีความไม่แน่นอน ข้อมูลข่าวสารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยลดความไม่แน่นอน และช่วยให้นักลงทุนประเมินคุณค่าของหลักทรัพย์ต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกันได้ใกล้เคียงความจริงยิ่งขึ้น

การที่นักลงทุนจะต้องการข่าวสารมากน้อยแค่ไหนนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของปัญหาที่ต้องตัดสินใจแล้ว ยังขึ้นอยู่กับแนวทางในการตัดสินใจของแต่ละบุคคลด้วย นักลงทุนบางคนอาจจะเล่นหุ้นโดยพิจารณาปัจจัยพื้นฐานและผลประกอบการของธุรกิจแต่ละแห่ง ในขณะที่นักลงทุนบางคนอาจจะเล่นหุ้นในลักษณะเดียวกันกับการเล่นการพนัน กล่าวคือบางคนจะซื้อหุ้นที่ถูกต้องกับดวงชะตาของตนเองหรือซื้อหุ้นโดยที่ไม่มีการพิจารณาในเชิงวิชาการแต่อย่างใด

สิ่งที่กำหนดว่านักลงทุนจะตัดสินใจเล่นหุ้นในลักษณะใดและจะใช้ข่าวสาร ข้อมูลแค่ไหนนั้น ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล(Personality Trait)

ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล(Personality Trait) คือ ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรม เลี้ยงดูในครอบครัว การดำรงชีวิตภายในสภาพแวดล้อมทางสังคมตั้งแต่วัยเด็กนี้เอง ได้ส่งผลไปถึงระดับสติปัญญา ความคิด ทัศนคติ ตลอดจนกระบวนการทางจิตใจในแง่การรับรู้ การเรียนรู้ การจูงใจ กล่าวคือ คนเราแต่ละคนจะสร้างรูปแบบแห่งความคิดเห็นความเชื่อทัศนคติรวมทั้งก่านิยมขึ้นมาภายในตัวเอง และประกอบเป็นลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคลของนักลงทุน อาทิเช่น ความชอบเสี่ยง ความเชื่อ โชคชะตาการอิงหลักการและการหาข้อมูลซึ่งส่งผลไปถึงพฤติกรรมการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและเปิดรับสื่อด้วย

สำหรับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคลในส่วนที่อาจส่งผลต่อแนวทางการตัดสินใจและการแสวงหาข้อมูล ได้แก่ ความชอบเสี่ยง ความเชื่อโชคลาง ความชอบหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การอิงหลักการและกลยุทธ์ในการตัดสินใจ อาทิเช่น บางคนเวลาตัดสินใจจะต้องพิจารณาทางเลือกที่มีอยู่อย่างรอบคอบ โดยหาข้อมูลให้ได้มากที่สุด ในขณะที่บางคนอาจจะตัดสินใจโดยพิจารณาทางเลือกไม่มากและหาข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกน้อยด้วย นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องมีลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคลอย่างน้อยลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 4 ประเภทข้างต้นนี้ทำให้กระบวนการตัดสินใจของนักลงทุนมีความแตกต่างกันถึงแม้จะมีพฤติกรรมการลงทุนที่ดูแล้วเหมือนกัน อาทิเช่น หุ้นของบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด ได้เปิดให้จองซื้อครั้งแรกในราคา 100 บาท ในปี พ.ศ. 2538 โดยในหนังสือชี้ชวนได้แสดงงบการเงิน การขยายโครงการ ผลกำไร ยอดขายทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต 3 ปีข้างหน้า รวมทั้งการขายที่เป็นการส่งออกต่างประเทศทั้งหมด เป็นเงินดอลลาร์ทั้งสิ้น แต่นักลงทุนโดยทั่วไปให้ความสนใจน้อย เนื่องจากเมื่อวิเคราะห์ตามปัจจัยพื้นฐานแล้ว หุ้นบริษัทนี้ไม่ได้แสดงความโดดเด่นกว่าหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ที่มีอยู่ดาษดื่นสามารถจะเลือกซื้อบริษัทใดก็ได้ นักลงทุนที่เชื่อโชคลางมาก โดยมีความเชื่อว่า “ดวง” ของตนเองถูกชะตา กับ อะไรๆ ก็เกี่ยวกับไฟฟ้า ทำให้ตัดสินใจเข้าจองซื้อด้วย ส่วนนักลงทุนที่เป็นประเภทอิงหลักการมากได้เข้าจองซื้อด้วยเพราะเหตุผลที่ทฤษฎีการเล่นหุ้นระยะยาวได้ชี้ให้เห็นแนวโน้มในระยะยาวจะดีโดยเฉพาะในเรื่องการขายเป็นการส่งออกต่างประเทศทั้งหมด แต่นักลงทุนที่ชอบความเสี่ยงมากไม่เข้าจองซื้อเพราะผลตอบแทนต่ำและไม่มีความมั่นใจที่จะแสดงให้เห็นผลกำไรจำนวนมาก แต่เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 รัฐบาลได้ประกาศอัตราแลกเปลี่ยนเป็นแบบลอยตัว (Managed Float) ทำให้หุ้นตกเกือบทั้งกระดาน แต่หุ้นบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด ได้สวนกระแส ใต้ราคาสูงขึ้นเรื่อยๆ ถึง 300 กว่าบาท นักวิเคราะห์กลุ่มแรกชี้ว่าเป็นราคาปั่น หุ้นจะไม่วิ่งขึ้นไปอีกและจะตกลงมา แต่นักวิเคราะห์อีกกลุ่มได้วิเคราะห์ว่าหุ้นจะวิ่งขึ้นไปอีกเนื่องจากสินค้าที่ขายเป็นการส่งออกต่างประเทศรับเป็นเงินดอลลาร์อย่างเดียวยังทำให้ผู้ที่จองซื้อครั้งแรกรีบขายเพราะกลัวราคาจะตกลงและก็ได้กำไรอยู่แล้ว แต่กลับมีนักลงทุนประเภทชอบความเสี่ยงมากได้เข้าซื้อในราคา 300 กว่าบาท โดยใช้ข่าวสารเรื่องการขายเป็นเงินดอลลาร์เป็นแรงจูงใจให้ทำขาย ปรากฏว่า

หุ้นของบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด ได้วิ่งขึ้นไปถึง 800 กว่าบาท ในเดือน ธันวาคม 2540 ซึ่งเราจะเห็นว่าการจูงซื้อครั้งแรกในราคา 100 บาทของนักลงทุนทั้งประเภทซื้อโชคชะตามาก กับประเภทอิงหลักการมากเหมือนกัน แต่แรงจูงใจให้เข้าซื้อแตกต่างกันเหตุผลความแตกต่างกันก็มาจากลักษณะทางจิตวิทยานี้เอง

การเคลื่อนไหวขึ้นลงของตลาดหลักทรัพย์มีอยู่ตลอดเวลาสภาพการการลงทุนในหลักทรัพย์ จึงจัดได้ว่าเป็นสภาพการที่ไม่แน่นอนหรือถ้าเรียกเป็นสถานการณ์การลงทุนก็คือการลงทุนในหลักทรัพย์เป็นสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน แต่เป็นสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อยู่ในระดับต่ำ หมายถึงว่าเป็นสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน แต่เราพอจะทราบว่าสิ่งที่เป็นไปได้นั้นจะเป็นสิ่งใดบ้าง นั่นก็คือ หลักทรัพย์อาจจะมียุทธศาสตร์สูงขึ้นไปต่ำลงหรือคงที่ก็ได้ นักลงทุนจึงต้องกำหนดความน่าจะเป็นให้กับทางเลือกทุกทาง นั่นคือ จะซื้อ ขายหรือรอคอยสถานการณ์ เพื่อให้ผลลัพธ์หรือผลตอบแทนออกมาเป็นที่พอใจของนักลงทุน

เมื่อนักลงทุนมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางจิตวิทยา(Personality Trait) ในการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ กระบวนการเพื่อใช้เกณฑ์ตัดสินใจก็มีหลายประเภท จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า นักลงทุนแต่ละประเภทตามลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล (Personality Trait) มีการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและเปิดรับสื่ออย่างไร

ปัญหานำวิจัย

นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและเปิดรับสื่อ อย่างไร

1. ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ทางด้านความชอบเสี่ยง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและเปิดรับสื่อหรือไม่
2. ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ทางด้านความเชื่อ โชคชะตา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและเปิดรับสื่อหรือไม่
3. ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ทางด้านความชอบหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและเปิดรับสื่อหรือไม่
4. ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ทางด้านการอิงหลักการณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและเปิดรับสื่อหรือไม่

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

1. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมายถึง สถาบันที่กระทรวงการคลังจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจการตลาดหลักทรัพย์ เป็นสื่อกลางที่ช่วยส่งเสริมการระดมทุนในการก่อตั้งธุรกิจ ใหม่หรือหรือธุรกิจที่จะขยายกิจการ โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์
2. นักลงทุน หมายถึง บุคคลที่เข้ามาลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. หลักทรัพย์หมายถึงตราสารที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นแสดงกรรมสิทธิ์หรือการเป็นเจ้าของในบริษัทหรือทรัพย์สินอื่น รวมถึง ใบหุ้น พันธบัตร หน่วยลงทุน ใบแสดงกรรมสิทธิ์และหุ้นกู้
4. การแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร หมายถึง พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุนและเพื่อสนับสนุนทัศนคติ ความเชื่อของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์
5. การเปิดรับสื่อ หมายถึง การเลือกเปิดรับข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์สื่อบุคคลสื่อวิทยุและโทรทัศน์ของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน
6. พฤติกรรมการลงทุน หมายถึง พฤติกรรมการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งมีทั้งซื้อขายระยะสั้นระยะยาว จำนวนเงินที่ใช้ลงทุน จำนวนหลักทรัพย์ที่ถือครอง สภาพที่เข้าซื้อ ลักษณะหลักทรัพย์ที่สนใจ ฯลฯ
7. โบรกเกอร์ หมายถึง บริษัท หลักทรัพย์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางหรือนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ให้แก่นักลงทุน โดยนักลงทุนต้องเสียค่าธรรมเนียมในการซื้อขาย

8. ลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวบุคคลในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตภายในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน ด้วยความแตกต่างเหล่านี้ได้ส่งผลไปถึงทัศนคติความเชื่อและพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคลนั้น
9. ห้องค้าหลักทรัพย์ หมายถึง สถานที่ที่บริษัทสมาชิก(BROKER) ใช้เป็นสถานที่บริการทางด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักทรัพย์แก่ลูกค้าบริษัท เช่น แสดงราคาหุ้นบนกระดานไฟฟ้า เป็นตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมทั้งจัดการธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ เสนอข้อมูล ข่าวสารแก่นักลงทุน
10. ผู้รับสาร หมายถึง นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
11. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง กระดานไฟฟ้าแสดงราคาหลักทรัพย์ ในห้องค้าหลักทรัพย์ (ELECTRONIC BOARD) คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ โทรสารและวิทยุติดตามตัว เป็นต้น
12. สื่อบุคคล หมายถึง เพื่อนนักลงทุนญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่โบรกเกอร์ หมอคู่ และเจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ
13. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสารที่เสนอข่าวสารบทความ บทวิเคราะห์ เกี่ยวกับหลักทรัพย์
14. สื่อวิทยุ หมายถึง สถานีวิทยุที่มีช่วงเวลาของการนำเสนอข่าวสารและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักทรัพย์
15. สื่อโทรทัศน์ หมายถึง สถานีโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอข่าวสารและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักทรัพย์
16. ผู้รับสาร หมายถึง นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ที่มีผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและเปิดรับสื่อของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขต่างๆในการเสนอบริการข้อมูลข่าวสารให้สอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประยุกต์ใช้กับการศึกษาทางด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป